

Yenilikçi Pedagojik Süreçte Psikolojik Engeller Ve Onların Yok Edilme Yolları

Könül

Memmedova¹

Azerbaycan
University
Azerbaycan

Makale geliş tarihi: 30.11.2019

Makale kabul tarihi: 30.11.2019

Özet: Son yıllarda gerçekleştirilen yerli reformların sayesinde bilimsel ve teknolojik yenilikler de eğitim alanına hızla girmeye başlamıştır. Bununla birlikte açık veya gizli, aktif veya pasif, istemli veya istemsiz olmasına bakılmaksızın çeşitli psikolojik bariyerler eğitim alanında yenilikçi değişimlere engel olmaktadır. Bu çalışma ile yenilikçi pedagojik süreçte kendini gösteren psikolojik bariyerler ve onların ortadan kaldırılması konusundaki çözüm yollarını belirlemek amaçlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Yenilik, Teknoloji, Psikolojik Bariyer, Psikolojik Duygu ve Bilgilendirici Yükleme.

Bu makaleye atıf yapmak için: Memmedova, K. (2019). Yenilikçi Pedagojik Süreçte Psikolojik Engeller Ve Onların Yok Edilme Yolları, *Anadolu Türk Eğitim Dergisi*, 1(1)

¹ Sorumlu Yazar-Memmedova Könül Surxay Kızı, Azerbaycan Üniversitesi, Filoloji Fakültesi, Sözlü Halk Edebiyatı Bölümü, Azerbaycan, Konulsurxayqizi27@mail.ru

Psychological Barriers In Innovative Pedagogical Process And Their Ways Of Eradication

Könül

Memmedova²

Azerbaijan
University
Azerbaijan

Received Date: 30.11.2019

Accepted Date: 30.11.2019

Abstract: In recent years, scientific and technological innovation has rapidly penetrated the educational space in the course of reforms in our education system. However, regardless of whether it is open or secretive or passive or active intentional or without intent, various psychological barriers impede innovative changes in the psychological barriers that manifest themselves in the innovative pedagogical process and the problem of overcoming them.

Keywords: Psychological Barrier Psycho-Emotional And Informative Loading.

To cite this article: Memmedova, K. (2019). Psychological Barriers In Innovative Pedagogical Process And Their Ways Of Eradication, *Anatolian Turk Education Journal*, 1(1)

² Corresponding author Memmedova Könül Surxhay Kızı, Azerbaijan University, Faculty of Philology Department of Oral Folk Literature, konulsurxayqizi27@mail.ru

Giriş

Bilindiği üzere pedagojik faaliyet insan yaşamının en karmaşık ve en yaygın alanlarından biridir. Toplum ilerledikçe de bu alanda çalışan insanların mesleki gelişimi, kişisel ve profesyonel niteliklerin geliştirilmesi, pedagoji bilgisinin yükseltilmesi sık sık karşımıza bir problem olarak çıkmaktadır. Modern zamanlarda geleneksel eğitim sisteminden kesintisiz, açık ve geliştirici eğitime geçiş, eğitim alanlarında kişilere, sosyal kültürel ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli fırsatlar sunmaktadır. Bilgi, yaşadığımız modern ve globalleşen toplumda asıl değer kaynağı için eşsiz, vazgeçilmez bir üretici güç haline gelmektedir.

Bugün eğitim sisteminde yaşanan köklü reformlar sonunda yenilikçi değişimler hızla genişlemekte ve derinleşmekte; böylece eğitimin modernleşmesinin önemli bir faktörü haline gelmektedir. Eğitim alanında yenilikçi değişimler aşağıdaki hususlarla karakterize edilmektedir:

-Eğitim kurumlarının finanse edilmesi ve yöneltmesi alanında ciddi değişiklikler yaşanmaktadır.

-Eğitim içeriğinde, yani öğretim planlarında bütün veya ayrı ayrı derslerin öğretimi yerleştirilmektedir.

-Eğitim kurumlarının ve öğretimin yeniden yapılandırılmasında yeni teknolojilerin uygulama alanı genişlemektedir.

Yeni oluşmakta olan eğitim sistemine bakıldığında, kültürel eğitimden başlıca farkı teknolojik tabanın zenginliğidir. Kültürel eğitimde teknolojik elementler az gelişmiş ve çoğunlukla “yüz-yüze” öğretime ve ders kitaplarına dayanmaktadır. Yeni eğitim sistemi ise bilimsel ve teknolojik kaynaklara dayalı yenilikler tabanında teşekkül bulmakta, İKT potansiyeline ve onun gerçekleştirilmesine dayanmaktadır. Eğitim sisteminde gerçekleştirilen köklü değişiklikler öğretmenlerin, pedagojik ve metodik düşünceye dayanarak, yenilikçi değişikliklerin karakterine yeterli humanist değerleri eklemeyi ve uygulamalarında bunları göz önünde bulundurmalarını gerektirmektedir. Bu durum ise kendi içinde bir takım çelişkilerle devam etmektedir:

-Okulun hızlı gelişimi ile eğitimcilerin onu gerçekleştirme imkanları arasında;

-Profesyonel öğretmenlerin kanunlarla belirlenmiş iş usülleri ve çalışma seviyesi ile toplumun ve okulun öğretmenden beklediği yenilikçiliğe yönelmiş yaratıcı, bilimsel-pedagoji düşünce düzeyi talebi arasında;

-Yeni eğitim sisteminde gerçekleştirilecek olan somut değişiklikler ile onun dayanıklılığını ve bütünlüğünü koruma talepleri arasındadır.

Okul tecrübesi gösteriyor ki, pedagojik sistemde meydana gelen değişiklikler karşısında yeniliklere karşı direniş ve engeller kaçınılmaz olaylar olarak görülmektedir.

Bir kaç yıl önce yenilikçi değişiklikler ayrı ayrı okullarda ve ayrı ayrı yenilikçi öğretmenler tarafından gerçekleştirilirken, şimdilerde yeniliklerin uygulanması ve büyümesi tüm eğitim alanını kapsamaktadır. Yeniliklerin uygulanması sürecinde doğal olarak bir takım sosyal ve psikolojik karakterli engeller kendini göstermekte ve bu durumda yenilikçi değişimleri yavaşlatmaktadır. Bu gibi engellerin başında ilk olarak eğitim kurumlarında uzun yıllardır yaşanan geçmiş tecrübeleri, yeniliklere muhafazakar açıdan yaklaşan yaşlı nesli temsil eden öğretmenleri ve oturmuş kalıpları gösterebiliriz. Çalışanlar arasında baskın olan muhafazakar grup, özellikle rehber eğitim çalışanları ve rehber eğitim birimlerinin, yeni pedagoji tekniklerinin öğrenilmesine ve heveslendirici etkinliklerin uygulanmasına tavır sergileyip, engel olabilmektedir.

Eğitimde bilimsel ve teknolojik yeniliklerin gerçekleşmesine engel olan psikolojik bariyerler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Eğitim çalışanlarının yeniliklere karşı olumsuz tavırlarının yarattığı somut faktörler;
- Yeniliklere olumsuz tavır besleyen çalışanların çokluğu ve psikolojik engel seviyesi;
- Çalışanların olumsuz yaklaşımlarının oluşma şekli ve karakteri.

Psikoloji literatürüne bakıldığında, eğitimde yeniliklerin uygulanmasına engel olan birkaç etken bulunmaktadır:

- Pasif tezahürlü engeller (örneğin, öğretmenler ve çalışanlar yeniliklerin gerçekleşmesine ve uygulanmasına olan inançlarının, kanunlarla sınırlandırılmış çalışma yöntemlerinin iyileştirilmesi konusunda isteksiz olmaları);
- Okulda çalışan öğretmenlerin ve rehberlik öğretmenlerinin tipolojik özelliklerinin ve fiziki sağlığının önündeki engeller;
- Alternatifleri kabul edememe.

Kültürün yarattığı manevi ve psikolojik iklim ile ideolojik kalıplar, yeniliklerin uygulanmasına engel olan subjektif faktörler gibi gözükmektedirler.

Psikolojik bariyerler her tür faaliyet alanında konservatif baskı gücüne sahiptir. Onlar kişinin, dış çevrenin yeni ortamına adapte olmasına engel olmaktadır. Bu engeller açık veya gizli, istekli veya isteksiz olmasına bakılmaksızın çalışanların yeni profesyonel alışkanlıklar kazanmasına olumsuz yönde etki etmektedirler. Pedagojik

kolektifte psikolojik bariyerin düzeyi öncelikle yeniliğe tepki gösteren çalışanların sayısı ve psikolojik bariyerin tezahür şekilleriyle belirlenmektedir.

Psikolojik bariyerin oluşum aşamalarının şekilleri bulunmaktadır:

1.Pasif tezahür şekli: Örneğin öğretmende şimdiki durumda aynı kolektifte yeniliklerin uygulanmasının gerekliliğine ve bu değişikliklerin gerçekten sonuç verip vermeyeceğine duyduğu güven eksikliği; alışlagelmiş çalışma yönetmenlerini iyileştirme isteklerinin olmaması; yeniliklerin gerçekleştirilmesi için özel bir hazırlığın olmaması; yeniliklerin uygulanma sürecinde birtakım ek zorlukların yaşanması korkusu; yeni bilgilerin ve tecrübelerin öğrenilmesinde yaşanacak zorlukların kişisel itibarı zayıflayatacağını düşüncesinin yarattığı korku.

2.İkinci gruba ait psikolojik engeller: Kendilerinin aktif tezahürü ile seçilir. Onlar pedagojik kolektifin bazı üyelerinin yeniliklerin girişimcileri ile ilişkilerini kısıtlamasıyla ortaya çıkmaktadır.Yeniliklere karşı olan kolektif üyelerinin bazılarında nostaljik hisler, bilinmeyen bir tecrübenin ve çalışma modelinin uygulanmasının hiç bir fayda vermeyeceği ve er ya da geç önemini yitireceği hakkındaki fikirleri baskın rol oynamaktadır.

3.Üçüncü grup psikolojik engeller: Daha keskin tezahürleriyle dikkat çekmektedir. Yeniliklerin uygulanmasına daha radikal açıdan bakan gelenekselci bazı öğretmenler yeni fikirleri engellemekle kalmamakta, hatta yeniliklerle ilgili düzenlemeleri bilerek tahrif etmektedir. Yeniliklerin uygulanmasının maddi ve insani kaynakları gereksiz kullandığı görüşünü ileri sürmektedirler.

Sonuç ve Tartışma

Eğitimde yeniliklerin uygulanmasında meydana gelen psikolojik engellerin; aslında yaş faktörü, beceriksizlik, yeni teknolojileri benimseme yeteneğinin olmaması, eski alışkanlıklar, kültür ve kısıtlamalarla ilgili olduğu görülmektedir.

Psikoloji literatürde psikolojik engeller ve zorluklar gözden geçirilmektedir. Örneğin, öğretmenin öğrencilerle karşılıklı iletişimi ile ortaya çıkan engeller, genç öğretmenin mesleğe başlarken okul hayatına ve pedagojik sürece adapte olması anında ortaya çıkan engeller gibi. Bu engelleri göz önünde bulundurursak anlamsal, duygusal, taktiksel ve motivasyon engeller eğitim sürecinde kendini gösteren esas engellerdir.

Araştırılan probleme adanmış psikolojik ve kişisel kaynaklı engeller tek taraflı sadece olumsuz etki olarak değil, pozitif etki açısından da değerlendirilmektedir. Ve bu pozitif etki durumunun da onun yenilenme sürecinde katalizör görevi gördüğü vurgulanmaktadır.

Psikolojik bariyerler gösterge fonksiyonunu yerine getiriyor. Bu gösterge fonksiyonları operatif, objektif ve itibarlı şekilde yeniliklerin uygulanma sürecinde girişimcileri bilgilendirmekte, yeniliklerin uygulanmasında gözden kaçırılmış kusurları ve yeteri kadar mükemmel işlenilmemiş yenilikçi öğeler üzerinde yeniden düşünmeye, zorunlu düzenlemeleri yapmaya teşvik etmektedir. Psikolojik bariyerlerin negatif fonksiyonuna bakıldığında ise; yeniliklerin uygulanma zamanının zorlukların ortadan kaldırılması için gerekli ortamın olmaması olarak yansıtılmaktadır.

Bariyerlerin yıkıcı fonksiyonuysa etkinin ortadan kaldırılması mümkün olmayan zorluklarda kendini göstermektedir. Bu durumda öğretmenin okulu veya mesleği bırakma isteğiyle sonuçlanmakta ve böylece yenilikçi faaliyet de sona ermiş olmaktadır.

Bilindiği üzere herhangi bir faaliyet alanında yeniliklerin uygulanması insanlarda korku ve heyecan doğurmaktadır. Yeniliklere karşı insanların negatif düşüncelerinin psikolojik bakımdan etkileri arasında, alışlagelmiş yaşam tarzının değişmesi sürecinde yaşanacak yeni zorlukların vereceği rahatsızlıktan kaynaklanan korku ile ilgilidir. Modern zamanda orta okulda geleneksel eğitime geçişte İKT ve bilgisayar teknolojilerinin, yeni eğitim yollarının benimsenmesi ve uygulanmasıyla ilgili olarak bir takım psikolojik bariyerlerin oluşması dikkatlerden kaçmamaktadır. Pedagoji çalışanlarının bilgisayar eğitimlerinin artırılmasına rağmen mevcut sorunların hala tam ortadan kaldırılmadığı görülmektedir. Böylelikle psikolojik bariyerin oluşumundaki ana sebeplerin spektrumunu çok genişler.

Bilimsel, psikolojik ve pedagojik literatürün analizi ve varolan psikolojik bariyerlerin ortadan kaldırılması ile ilgili öğretmenlere profesyonel yardımın verilmesi zorunludur. Bu yardımın teşkilinde yalnızca psikologlar değil, okul rehber öğretmenleri, metodik hizmet alanının çalışanlarının da aktif olarak katılması gerekmektedir. Pedagojik kolektif üyesi olan her bir şahıs kendinin çalışma üslubunu ve eylem tarzını yeni taleplere göre uyarlamalıdır. Modern zamanda öğretmenlerin ayrıca eğitim yoluyla yenilikçi eyleme hazırlanması yenilenen eğitimin ve okulun önceliklerinden biri haline gelmektedir. Bunun için öğretmenlerin özel kısıtlamaları, değerleri ve motifler sistemini yenilikçi eylemin mantığına göre uyarlamaları gerekmektedir. Amerikan bilim adamları M.Albert ve A.Xeleuri yeniliklere karşı direncin zayıflatılmasının birkaç yolunu şöyle önermişlerdir:

1. Yenilikler uygulanmaya başlamadan önce eğitim işletmesinin çalışanlarıyla değişikliklerin önemliliğine dair inanç yaratmak için bilgilendirici eğitimlerin yapılması gerekmektedir.

2. Eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin, okul yönetimleri tarafından kabul edilebilecek kararların çıkarılmasında aktif olarak rol almalarının sağlanması; ayrıca çalışanlara yeniliklerin uygulanması ile ilgili olumsuz düşüncelerini özgürce ifade etme şansı verilmesi, personelin yeni ortama adapte olması için taleplerin kolaylaştırılması ve destek gösterilmesi gerekmektedir.

3. Finansal teşviklerin yardımıyla dirençlerin etkisiz hale getirilmesi sağlanmalıdır.

4. Yeniliklere sahip olmadan, işin kaybedilme tehlikesinin olmayacağı konusunda güven yaratılmalıdır.

Öğretmenlerin yenilikçi eyleme hazırlığının şekillendirilmesi sorunuyla ilgili olarak bazı araştırmacılar yenilikçi faaliyet hazırlığının sistemli, refleksiv-faaliyet ve kişisel-yaratıcı yaklaşım konseptini öne sürmüşlerdir (V.A.Slastenin, V.L.Podımova). Aynı şekilde öğretmenlerin yeniliğe hazırlanmasında dört aşamalı bir çalışma sistemini önermektedirler:

I Aşama- Öğretmenin yaratıcı faaliyetinin geliştirilmesi, farklılıkların şekillendirilmesi, yaratıcı pedagojik meseleleri analiz edilmesi, yeteneklerinin şekillendirilmesi ve bunların yanı sıra genel yaratıcı arama teknolojilerinin geliştirilmesi;

II Aşama- Yenilikçi pedagojiye giriş, pedagojik araştırma ve bilimsel idrak metodolojisinin temellerinin öğrenilmesi;

III Aşama- Yenilikçi faaliyetlerin benimsetilmesi;

IV Aşama- Yeniliklerin pedagojik sürece dahil edilmesi ile ilgili deneysel bir alanda deneyimleme yapılması, bu çalışmanın sonuçlarının izlenilmesi, meslek faaliyetinin özeanalizi, düzenlenmesinin uygulanması.

Eğitim sisteminde psikolojik hizmet alanında çalışan okul yöneticilerinin yenilikçi projelerin uygulanmasına engel olan bariyerlerin ortadan kaldırılmasında aktif katılımı esastır. Bu amaçla eğitim kurumlarında, konuyla alakalı seminerler düzenlenebilir. Düzenlenecek seminerlerin zamanı yalnız bariyerlerin ortadan kaldırılması için değil, aynı zamanda okulun gelişiminde asıl öneme sahip olan öğretmenlerin kişisel gelişimini de sağlamalıdır. Bu seminerlerin içeriklerinin düzenlenmesi sırasında psikolojik yardımın yanında aşağıdaki görevler de düzenlenebilir:

-Relaksiyon görevleri;

-Heyecanın ortadan kaldırılması;

-Senzitivlik eğitimi;

-Çatışmaların yaratıcı şekilde çözülmesine yönelik eğitimler;

-Kommunikativ (konuşkan) göstergenin gelişimi.

Yenilikçi pedagojik süreçte psikolojik bariyerler probleminin analizi gösteriyor ki, eğitim kurumlarının yöneticileri ve yenilikçi projelerin girişimcilerinin tarafı ve iradesi bu süreçte ana faktör olarak değerlendirilmelidir.

Eğitim sisteminin tüm aşamalarında zorlaşan reformlar ve onların gidişinde ortaya çıkan bilimsel ve teknolojik yeniliklerin uygulanmasında okul yöneticileri kolektifin canlandırılması yönünde hedefli bir çalışma yapmalı, pedagojik süreçte sonuç almayı sağlamak amacıyla optimum emek gerginliği koşulları yaratılmalıdır. Kolektif faaliyetinin büyütülmesinde insanlar arası entegrasyon, kolektif üyelerin fonksiyonel ve teşkilati birliğinin sağlanması zorunlu koşul olarak görülmeli ve her zaman dikkat edilmelidir.

Kaynakça

Gamezo, M.V., Petrova, E.A. ve Orlova, L.M. (2002). *Gelişimsel ve Pedagojik Psikoloji*. Rusya Pedagoji Derneği, s.224.

Smirnova, S.A. (2003). *Pedagoji, Pedagojik Teoriler, Sistemler ve Teknolojiler*. Akademiya. s.512.

Artpi, B. (2007). *Güncel Eğitim Sorunları*. s.132.

Çiçyurskaya, L.D. (2005). Eğitimde Yenileşmenin Önündeki Psikolojik Engeller. *KASU Bülteni*. No:1.

Şurkova, N.E. (2002). Pedagoji Teknolojileri. *Rusya Pedagoji Derneği*. s.224.